

KAJ BOM PO DIPLOMI?

Ali lahko študentje po končanem študiju res računajo na zaposlitev v svoji panogi? / KAJ BI PREDLAGAL MLADIM? Dr. Ivan Leban, nekdanji prorektor Univerze v Ljubljani / INTERVJU Umberto Galimberti, filozof: »Sedimo na tempirani bombi.«

Ljubljana / Foto: Tjaša Zajc

IN KAJ BOM PO DIPLOMI?

Kako usklajeni so visokošolski zavodi in trg dela? Ali lahko študentje po končanem študiju res računajo na zaposlitev v svoji panogi? So kompetence, s katerimi so jih opremile fakultete, sploh tiste, ki jih delodajalci potrebujejo?

Pišeta: Vanja Pirc, Tjaša Zajc

Bila je prepričana, da jo po študiju čaka zaposlitev. Študirala je ekonomijo in zdelo se ji je, da se bo izobrazila za poklic prihodnosti. Delati je začela že med študijem, saj je bila prepričana, da bo tako pridobila prednost pred res zajetno množico sošolcev in laže prišla do redne zaposlitve. Ko zdaj gleda nazaj, ugotavlja, da zgolj izobrazba ni dovolj. Skoraj vsega, kar je morala vedeti in znati v službi, se je naučila sama. A ni bilo zaman. Podjetje, v katerem je delala zadnji dve leti študija, ji je po diplomi ponudilo zaposlitev. Toda bilo je državno podjetje, in ko se je zamenjalo vodstvo, ji pogodbe niso podaljšali.

Takrat je padla v morje ekonomistov, ki na slovenskem trgu dela iščejo zaposlitev.

»Preprosto preveč nas je. Če se prijaviš na delovno mesto ekonomista, se poleg tebe prijavi še 600 drugih kandidatov. Nazadnje ti znanje, tudi delovne izkušnje, pridobljene med študijem, ne koristijo, ker delodajalci upoštevajo le leta, za katera si imel podpisano pogodbo o zaposlitvi. In ker je kandidatov veliko, sploh nimaš možnosti, da bi prišel do razgovora,« pojasnjuje.

Naslednjo službo je iskala pol leta, kar v primerjavi z drugimi niti ni bilo dolgo. Mladi ekonomisti na prvo zaposlitveno priložnost v povprečju čakajo do deset mesecev. Veliko njenih sošolcev je brezposelnih. »Precej jih je poskusilo iti na svoje, a uspelo je le peščici, in še tistim predvsem ob pomoči staršev, ki so jih financirali ali so jim bili porok za najem posojila. Ogromno jih dela na drugih delovnih mestih, ki niso nujno povezana z ekonomijo ali

vsaj ne s smerjo ekonomije, na kateri so študirali. Sprejmejo marsikaj,« ugotavlja ob pogovorih z njimi.

Prelomnica

Prehod iz formalnih izobraževalnih procesov na trg dela je nedvomno ena pomembnejših življenjskih prelomnic. Šlo naj bi za enega od simboličnih in tudi dejanskih korakov k odraslosti, zlasti zaradi finančnega osamosvajanja od staršev in skrbnikov. Nekateri gredo skozi ta proces že sredi najstniških let, najpozneje pa ga praviloma izkusijo tisti, ki se šolajo najdlje in naj bi že zaradi visoke stopnje izobrazbe računali tudi na intelektualno zahtevnejša delovna mesta. No, vsaj v teoriji.

V iztekajočem se študijskem letu se je na vseh ravneh terciarnega izobraževanja v

Sloveniji izobraževalo 107.134 študentov. Od tega jih je 91.539 študiral na univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih. Za zdaj še ni znano, kolikšnemu deležu študentske populacije bo uspelo do konca septembra končati študij. Vemo pa, da se je koledarsko leto 2011 končalo s 15.629 diplomanti, kar je malo manj kot leto pred tem. Največ (41 odstotkov) je diplomantov fakultet za družbene vede, poslovne vede in pravo. Tretjina jih je diplomirala iz študijskih smeri na naravoslovno-tehniških fakultetah, tistih za matematiko in računalništvo ter tehniko, tehnologijo in gradbeništvo. Najmanj diplomantov je bilo s področja veterine in kmetijstva.

Podatki zavoda za zaposlovanje kažejo, da na trgu dela zdaj najbolj primanjkuje inženirjev strojništva, elektrotehnike in elektronike, oseb z zdravstveno in farmacevtsko izobrazbo, pa tudi tistih, ki obvladajo informacijsko-komunikacijske tehnologije. Povpraševanje po teh profilih je največje. Na drugi skrajni točki so profili, po katerih se je povpraševanje v zadnjem času najbolj zmanjšalo. V zadnjem letu so bili to poklici s področja rudarstva, kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnosti, javne uprave, obrambe, poslovanja z nepremičninami in izobraževanja.

Če pod drobnogled vzamemo le prvo polovico letošnjega leta, je bil med poklici, za katere je potrebna visokošolska izobrazba, največji upad opaziti v družboslovju, denimo pri sociologih, antropologih, filozofih, zgodovinarjih in politologih, pa tudi pri tajnikih in uradnikih. Čeprav se je povpraševanje po družboslovnih poklicih v zadnjem času zmanjšalo, je širina znanja teh diplomantov tolikšna, da večina kljub vsemu najde neko obliko zaposlitve. Če ne v svojem, pa v drugih, sicer zelo različnih poklicih in na različnih delovnih mestih.

Letos se je zaposlilo 5890 diplomantov, od tega jih je bilo 2371 mlajših od 30 let. Med njimi je bil 1001 iskalec prve zaposlitve, in ta je na zaposlitev v povprečju čakal 10,6 meseca. Še največ sreče pri iskanju prve zaposlitve so imeli letos magistri farmacije in doktorji medicine, saj so jo v povprečju našli po dveh mesecih. Najdlje, več kot leto, pa so prvo zaposlitev v povprečju iskali univerzitetni diplomirani zgodovinarji, komercialisti, diplomirani varstvoslovci, diplomirani varnostni inženirji, univerzitetni diplomirani politologi in poslovni sekretarji. Seveda ni nujno, da so jo dobili ravno na »svojih« področjih.

A vsi diplomanti ne dobijo službe. Na zavodu za zaposlovanje pravijo, da je razlogov več, od prevelikega vpisa na

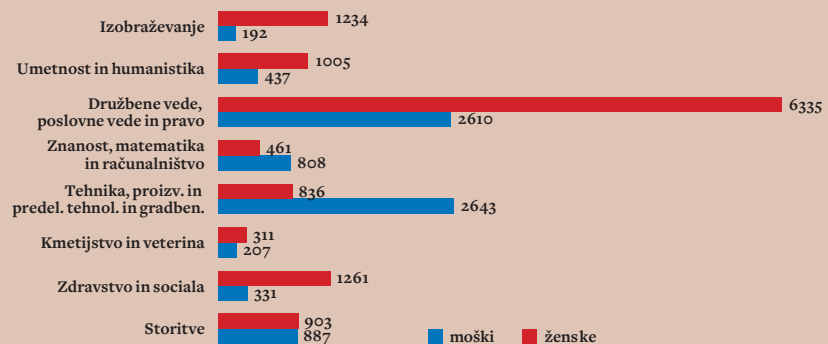
Mladi diplomanti, prvi iskalci zaposlitve

Mladi diplomanti so letos za to, da so po prijavi na zavod za zaposlovanje našli prvo zaposlitev, v povprečju potrebovali 10,6 meseca. Nekateri so bili sicer uspešnejši, nekateri pa bodo pristali med trajno brezposelnimi.

VRSTA IZOBRAZBE	POVPREČNO TRAJANJE ISKANJA PRVE ZAPOSLOTITVE
Magistri farmacije, doktorji medicine	dva meseca
Diplomirane medicinske sestre, diplomirani inženirji radiologije, inženirji mehatronike in strojništva	pet mesecev
Diplomirani ekonomisti, univerzitetni diplomirani inženirji računalništva in informatike	šest mesecev
Inženirji elektrotehnike, univerzitetni diplomirani inženirji arhitekture in gradbeništva ter profesorji razrednega pouka in športne vzgoje	osem mesecev
Univerzitetni diplomirani pravniki, univerzitetni diplomirani ekonomisti	od osem do deset mesecev
Univerzitetni diplomirani zgodovinarji, komercialisti, diplomirani varstvoslovci, diplomirani varnostni inženirji, univerzitetni diplomirani politologi, poslovni sekretarji	več kot dvanajst mesecev

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

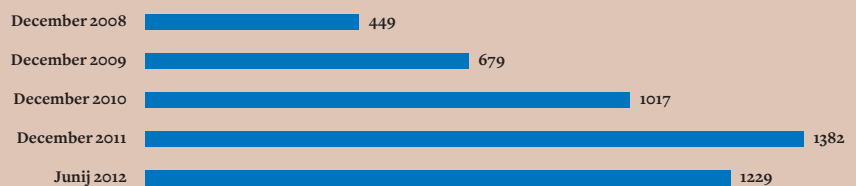
Diplomanti po vrsti izobraževanja

* Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja po vrsti izobraževanja, ki so ga končali, področju izobraževanja (po mednarodni standardni klasifikaciji ISCED 97) in spolu, Slovenija, 2011.

Vir: Statistični urad RS

Dolgotrajno brezposelni mladi diplomanti

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Študentska zgodba 1

Od teologije do restavradorstva

Boj Nuvak je nedavno končal študij teologije, oktobra pa začel dodiplomski študij restavradorstva. Ko se je pred leti vpisal na teologijo, o zaposlitvenih možnostih ni veliko razmišljal. »O teologiji sem začel razmišljati po srednji šoli, ko sem dva meseca preživel na prostovoljnem delu v Gani, kjer me je fascinirala globoka vera tamkajšnjih prebivalcev. V nasprotju z močno sekulariziranim okoljem, iz katerega prihajam, je bilo to zame nekaj povsem novega in lepega,« se spomni. Poleg tega je že takrat veliko bral in zdelo se mu je, da bo pri tem študiju bral še več. V prvem letniku je bolj razmišljal, kako bo naredil izpite, kot pa, kaj bo po študiju. Zato se je odločil ostati študent in vpisal je zaporedni študij restavradorstva na Akademiji za likovno umetnost

Boj Nuvak / Foto: Tjaša Zajc

in oblikovanje. Od nekdanj ga je zanimala umetnost, v preteklosti je že razmišljal tudi denimo o vpisu na arhitekturo, za restavradorstvo pa se je odločil, ker ga je videl kot odlično dopolnitev k že pridobljeni izobrazbi. Veliko restavradorstvih del poteka v cerkvah. »Smo v času, ko je zaposlitev malo in marsikdo se po študiju odloči vpisati še kakšen študij. Morda je narobe razmišljati tako, vendar sam s tem ne zapravljam svojih let. V naslednjih treh letih bi rad čim več delal in pridobil praktične izkušnje. Ko študiraš prvič, se še zelo loviš, ugotavljaš, kako sistem deluje, in se obremenjuješ z izpiti. Zdaj razmišljam bolj praktično,« pravi. x

nekatero visokošolske programe do kritičnih razmer, ki so prinesle več stečajev in presežnih delavcev v nekaterih panogah. V zadnjih petih letih se je število dolgotrajno brezposelnih mladih diplomantov celo občutno povečalo. Decembra 2008 jih je bilo 449, junija letos pa že 1229. Med njimi je veliko komercialistov, diplomiranih upravnih organizatorjev, diplomiranih varstvoslovcev, profesorjev slovenščine in poslovnih sekretarjev. Daleč največ pa je ekonomistov in pravnikov – in prav ti dve kategoriji sta poseben fenomen. Povpraševanje delodajalcev po obeh profilih je pravzaprav veliko. Ker pa je tudi ponudba velika in ker vsako leto kljub zmanjševanju števila študentov na družboslovnih smereh v zadnjih sedmih letih dobimo nov, še vedno zajeten paket diplomantov s teh dveh področij (pri

čemur je treba opozoriti, da vsi študijski programi vseeno niso enako kakovostni), služba za vse, ki si konkurirajo, preprosto ni dovolj.

Kje končajo?

Ob tem se seveda moramo vprašati, ali visokošolski zavodi sploh spremljajo vse te trende. Ali vedo, kaj se dogaja z njihovimi diplomanti po študiju in ali imajo kakšne povratne informacije o tem, kako si uredijo življenje? Presenetljivo, že kar neverjetno se zdi, da največji slovenski univerzi podatkov o tem za zdaj nimata, vsaj ne zbranih na ravni univerze. Na mariborski univerzi posamezne fakultete v okviru svojih klubov ALUMNI, torej klubov diplomantov, podatke sicer zbirajo, na ravni univerze pa šele vzpostavljajo sistem. Podobno je na naši največji, ljubljanski univerzi. Podatke so doslej

zbirale posamezne fakultete, širšega pregleda pa ni bilo.

A že kmalu naj bi se to spremenilo. Na ljubljanski univerzi pospešeno pripravljajo sistem enotnega spremljanja diplomantov, ki bo namenjen ugotavljanju njihove zaposljivosti, poteku kariere poti takoj po diplomi in oceni zaključenega študijskega programa. Sistem naj bi začel delovati že v začetku prihodnjega leta, z njim pa naj bi ugotovili, kolikšna je razlika med teorijo in prakso, torej med kompetencami, ki so jih študentje pridobili med študijem, in tistimi, potrebnimi na delovnem mestu. Ko bodo k temu prišli še izsledke podrobnejše obdelave podatkov Statističnega urada, ki jo imajo prav tako v načrtu, naj bi le dobili konkretne in relevantne odgovore.

Za zdaj si lahko vsaj približno sliko ustvarimo na podlagi analiz Univerze na Primorskem, naše tretje največje univerze. Na tej univerzi podatke, kaj se zgodi z njihovimi nekdanjimi dodiplomskimi študenti, ki so uspešno končali študij, sistematično zbirajo zadnji dve leti. Anketa, opravljena v tem študijskem letu, je pokazala, da je bilo na trgu dela aktivnih 85,4 odstotka anketirancev, to pomeni, da so imeli zaposlitev, delali na podlagi pogodb ali dejavno iskali zaposlitev. Drugi so nadaljevali študij, nekateri pa zaposlitve nimajo in je tudi ne iščejo. Med tistimi, ki delajo, jih je imelo 64 odstotkov zaposlitev, ustrezno ravni njihove izobrazbe. Približno toliko jih je imelo zaposlitev, skladno s področjem, na katerem so študirali; 73,3 odstotka zaposlenih anketirancev naj bi bilo po lastnem mnenju zadovoljnih s svojo zaposlitvijo.

Čeprav je zaznati premike, se zdi najmanj nenavadno, da so se univerze sistemsko urejanja teh vprašanj lotile šele zdaj. Navsezadnje bi jim bili takšni podatki že dolgo lahko v pomoč pri načrtovanju obsega vpisnih mest na posameznih študijskih smereh in tudi pri snovanju novih in nadgradnji starih študijskih programov. Sploh bi jim bili lahko v pomoč zadnja leta, ko vse večjo težo dobivajo poklici, ki vznikajo v novih mešanicah najrazličnejših panog (ena takšnih je recimo preplet informacijskih tehnologij, telekomunikacij, trženja in oblikovanja).

Seveda je nemogoče napovedati, kateri poklici bodo dejansko poklici prihodnosti, saj ustreznih mehanizmov za takšno napovedovanje za zdaj še ni. A kljub vsemu ne smemo spregledati predvidevanj, tudi tistih Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja, da se bo najverjetneje povečevalo zlasti povpraševanje po strokovnjakih oziroma poklicih, temelječih na znanju. Vse več poudarka bo tudi na interdisciplinarnih poklicih, a študijskih programov, ustreznih za več različnih področij hkrati, je pri nas za zdaj komaj peščica, in še ti so večinoma šele dobro zaživele.

Študij zaposljivih poklicev na ECM

Prihodnost mladih. Je v poklicih, po katerih obstajajo dejanske potrebe.

ESM. "Izobraževati je treba predvsem za poklice, po katerih obstajajo dejanske potrebe na domačem ali tujem trgu," pravijo na Alma Mater Europaea – Evropskem centru Maribor (ESM), kjer izvajajo javnoveljavne študije, ki zagotavljajo zaposlitev. Mladi, ki se odločajo za poklic, bi morali imeti cilj biti iskan in ne iskati.

Upravljanje in vodenje poslovnih sistemov (UVPS) izobražuje vodstven kader v gospodarskih ali negospodarskih sistemih za obvladovanje tveganj, ki jih sprožajo kompleksni sodobni poslovni procesi. Vpis je možen na visokošolsko in magistrsko stopnjo.

Socialni gerontolog je izjemno iskan poklic, ki ga poznajo povsod v razvitem svetu. Gerontologija se ukvarja z integracijo starejših v družbo. Njihov delež se bo v naslednjih 15 letih podvojil, zato bo poklic socialni gerontolog vse bolj iskan. Vpis je možen na visokošolski, univerzitetni, magistrski in doktorski program.

Diplomirani fizioterapevti in diplomirane medicinske sestre so izredno iskan poklic, tako v Sloveniji kot v Evropi. S teoretičnim znanjem in študijsko prakso v klinikah, bolnišnicah ter zdraviliščih doma in v tujini bo vaš poklic pravi odgovor za vse zahtevnejši način zdravljenja.

ŠTUDIJSKI PROGRAMI:

- **FIZIOTERAPIJA (VS)**
- **ZDRAVSTVENA NEGA (VS)**
- **SOCIALNA GERONTOLOGIJA (VS, UNI, pa tudi magistrski in doktorski študij)**
- **UPRAVLJANJE IN VODENJE POSLOVNIH SISTEMOV (VS in MAG)**

ALMA MATER EUROPAEA
Evropski Center, Maribor

ECM

ECM sodeluje z mnogimi mednarodnimi partnerskimi univerzami in številnimi profesorji iz prakse in tujine, kamor študenti ECM odhajajo tudi na prakso in izmenjavo Erasmus.

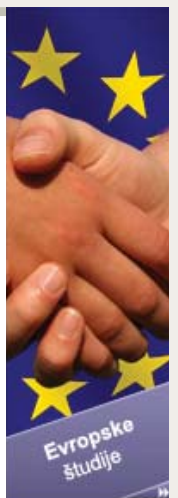
Informacije: www.esm.si • e-pošta: info@esm.si • tel. št.: 02/ 250 19 99

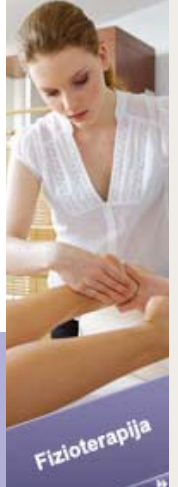
Socialna gerontologija

Upravljanje in vodenje poslovnih sistemov

Evropske študije

Fizioterapija

VPIŠI SE

in študiraj avdio inženiring
na najbolj kreativni šoli na svetu

Študij se začne oktobra

DAN ODPRTIH VRAT
Sobota, 08.09.2012
ob 11:00

sae
INSTITUTE

SAE Institute Ljubljana, Cesta dveh cesarjev 403, 1000 Ljubljana

Tel.: +386 1 256 12 99 | E-mail: ljubljana@sae.edu | Web: ljubljana.sae.edu

zagrebačka
škola ekonomije
i managementa
zagreb school
of economics
and management

Strokovni študij ekonomije in menedžmenta

Študij je štirileten (240 točk ECTS)

Prijave potekajo na spletni strani
www.zsem.hr

Od leta 2012 obstaja študijska skupina,
ki omogoča študij v angleščini.

Študirajte poslovno administracijo in
ekonomijo v angleščini, in to v Zagrebu.

Prednosti študija na ZSEM-u:

- študij poteka v Zagrebu s študenti iz Hrvaške in vsega sveta
- sodobno opremljeni ZSEM-ov kampus je v stanovanjskem delu Zagreba
- delovna jezika sta hrvaščina in angleščina
- profesorji imajo mednarodno izobrazbo in izkušnje
- možnost mednarodne izmenjave študentov, v izmenjavo je vključenih več kot sto univerz po svetu
- možnost nadaljevanja študija MBA in doktorskega študija na uglednih svetovnih univerzah
- dokazana možnost zaposlitve v podjetjih in bankah v Hrvaški in svetu

BEST
BUSINESS
SCHOOL IN
CROATIA

Danes študenti, jutri direktorji! www.zsem.hr

Nemščina za vsako priložnost

Tečaji splošne nemščine in strokovnih jezikov • Priprava na jezikovne certifikate ÖSD • Tečaji za podjetja • Učenje preko Skypa

www.oei.si

Österreich Institut d.o.o.
Cankarjevo nabrežje 11, 1000 Ljubljana; t: 01/426 99 70

PRIHODNOST PRIPADA IZOBRAŽENIM

Pet najsodobnejših magistrskih programov Doba Fakultete.

Odlikujejo nas sodobnost, strokovnost, tradicija,
edinstven e-študij in družbena odgovornost.

Prešernova 1, 2000 Maribor
Tel: 02 228 38 90 | fakulteta@doaba.si | www.fakulteta.doaba.si

DOBA
Fakulteta
za uporabne, poslovne
in družbene študije
Maribor

NADGRADI SVOJE ZNANJE ZA NOVE IZZIVE

PRIDI NA) FAKULTETO, KI IMA VSE, KAR TE ZANIMA!

Študijski programi **GRADBENIŠTVA, GEODEZIJE, OKOLJSKEGA GRADBENIŠTVA**
in **STAVBARSTVA** na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani **so priložnost zate.**

Več informacij na:
www.fgg.uni-lj.si, referat@fgg.uni-lj.si
UL FGG, Jamova cesta 2, Ljubljana

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

Teorija in praksa

Univerze zagotavljajo, da pri načrtovanju študijskih programov vendarle ne zane-marjajo dogajanja na globalnem in slovenskem trgu dela. Vse so vzpostavile karijerne centre za svoje študente, z gospodarstvom pa pobliže sodelujejo že pri opredelitvi in evalvaciji posameznih študijskih programov. Ravno na podlagi potreb delodajalcev določijo okvirno število vpisnih mest. Na ljubljanski univerzi hkrati dodajajo, da je poslanstvo javne univerze bistveno širše od tega, da misli na bodoče službe svojih diplomantov. Na to opozarja tudi nekdanji rektor ljubljanske univerze dr. Jože Mencinger. Po njegovem mnenju univerze študijskih programov nikakor ne bi smele zastavljati preozko in samo glede na to, kaj potrebujejo delodajalci, saj bi se s tem lahko vrnili v obdobje usmerjenega izobraževanja, ki se je kot srednješolski eksperiment v jugoslovanskih časih izkazalo za povsem zgrešeno, sploh ker povpraševanja po številnih ozko izobraženih kadrih na trgu dela nazadnje ni bilo, drugih veččin pa niso imeli. Pomembneje se mu zdi, da visokošolski zavodi študente opremijo s splošnim znanjem in kritičnim razmišljanjem. Ali to počnejo v zadostnem obsegu in dovolj kakovostno, je seveda drugo vprašanje. In kot vemo, je Mencinger oster kritik bolonjske reforme, torej zadnje velike reforme slovenskega visokega šolstva.

Tudi nekdanji prorektor ljubljanske univerze dr. Ivan Leban se strinja, da je najpomembnejše, da študentje med študijem pridobijo predvsem kakovostno in dovolj zahtevno izobrazbo, lahko tudi kakovostno praktično izkušnjo. A sam opaža, da fakultete na informativnih dnevih pogosto grobo zavajajo dijake, saj se vse predstavljajo kot najboljše in jamstvo za uspešno kariero, čeprav to seveda ne drži. Prepričan je, da bi morali visokošolski zavodi več pozornosti namenjati prihodnosti, saj je visoko šolstvo kljub vsemu vedno korak za potrebami gospodarstva. A tudi delodajalci bi morali bistveno, bistveno več vlagati v svoje kadre. »Do konca« izobraziti mlade kadre oziroma jih pripraviti na konkretna dela, ni odgovornost visokošolskih zavodov, temveč delodajalcev. A številna podjetja v izobraževanju zaposlenih še vedno vidijo predvsem strošek.

In mladi? Večina pri izbiri študija stavi predvsem na to, kaj jih zanima in kje se izvaja. O perspektivnosti zaposlitve praviloma še ne razmišljajo. Po študiju pa so pogosto prepuščeni svoji angažiranosti, vedoželjnosti in iznajdljivosti. Dodatno, tudi dolgoročno, vseživljenjsko izobraževanje postaja del vsakdanjika. Poleg strokovnih postajajo vse pomembnejše mehkejšje kompetence, od tega, kako se znajdejo v stresnih razmerah, do tega, kako

Mojca Andrejč
/ Foto:
Tjaša Zajc

Študentska zgodba 2

Od sociologije do specialne in rehabilitacijske pedagogike

Ko se je Mojca Andrejč ob koncu srednje šole odločala, kaj bi študirala, je izbrala analitsko sociologijo. V drugem letniku je dobila občutek, da študij od nje morda zahteva premalo. Številni sošolci so se intenzivno ukvarjali z interesnimi dejavnostmi, sama pa je začela razmišljati, da bi zamenjala študijsko smer ali vzporedno vpisala še en študij. Odločila se je za slednje.

Vzporedno je vpisala specialno in rehabilitacijsko Pedagogiko. Še preden je ta študij končala, je že imela ponudbo za službo na tem področju. Del študija je bila tudi obvezna praksa in v podjetju, kjer jo je opravljala, so želeli, da postane članica njihove ekipe. Ker jo je čakalo še absolventsko leto, je predlagala, da bi začasno delala prek študentskega servisa, a se s tem – za slovenske razmere presenetljivo – niso strinjali. Bili pa so pripravljeni počakati leto dni in zaposlili so jo takoj, ko je diplomirala. Na enak način sta zaposlitev dobili še dve sošolki. Mojca ne obžaluje študija sociologije. Vendar z osnovne smeri svojega študija – analitske sociologije – pozna zgolj eno sošolko, ki se je dejansko zaposlila na področju, zajetem v tej študijski smeri. ×

učinkovito upravljajo čas, ali so zmožni timskega dela in predvsem, kako dobro obvladajo računalnik in druge sodobne tehnologije. Dejstvo je, da je prehod na trg dela za mlade pogosto zelo stresen in kompetitiven, in čeprav svoje delo dojemajo tudi kot dinamično in inovativno, je večina že v prvih petih letih dela izkusila večje reorganizacije in odpuščanje. S tem je posredno doživela večje tveganje za izgorvanje na delovnem mestu in omejitve pri ustvarjanju družine.

A to je že problem širših razsežnosti. Pristojna ministrstva odgovornost za zaposljivost diplomantov večinoma prelagajo na visokošolske zavode in delodajalce, toda država bi prav s svojimi podaljški lahko poskrbela za dolgoročno sistemsko ureditev tega področja. Seveda pa je klestenje sredstev za visoko šolstvo in znanost ter socialno državo vse prej kot primerna popotnica za udejanjanje takšnih načrtov. ×

Kategoriji ekonomistov in pravnikov sta poseben fenomen. Povpraševanje po obeh profilih je veliko. Ker pa je tudi ponudba velika, služb za vse ni.

Cambridge / Foto: Borut Peterlin

SEDANJI ŠTUDENSKI TRENUTEK

*Kaj bi predlagal mladim? Čim prej si pridobite čim več znanja.
Izkoristite priložnost in del študija opravite v tujini.*

Piše: dr. Ivan Leban

Leta 2005 sem se z vlakom vračal z obiska pri rektorju na univerzi na Dunaju. V Gradcu sta se mi pridružili mladenki s potovalnima nahrbtnikoma. Dremal sem, vendar sem – kar sploh ni lepo – prisluškoval pogovoru študentk ljubljanske univerze. Vračali sta se z Erasmusove izmenjave v baltskih državah. Ne bi bil pozoren na razgovor, vendar sta obe izrekli veliko lepih besed o študiju in študentskem standardu v Sloveniji v primerjavi z baltskimi državami.

Seveda me je njun pogovor presenetil, ker so v splošnem mnjenja nekaterih naših študentskih funkcionarjev in političnega vodstva o naših univerzah pri nas prej negativna kot pozitivna. Tako pa sem slišal iz prve roke besede o možnosti študentskega

dela pri nas, o družabnem življenju v študentskem naselju, o subvencionirani prehrani, o založenosti z učbeniki, o seznamu predavanj, o resnosti študija in o precejšnjem ugledu ljubljanske univerze v svetu.

Nisem bil pretirano presenečen, ker že dolgo vem, da je slovenski šolski sistem od osnovne šole do univerze tradicionalno kakovosten in ga zato ne velja prepogosto spreminjati. Poiskati je treba le slabosti in jih odpraviti – nekatere stvari je treba sčasoma tudi posodobiti. Na žalost pa poznamo Slovenci veliko revolucionarnih reformatorjev, in to ne samo iz zgodovine. Vsaki reformaciji nato, kot vemo, sledi tudi protireformacija. In tako je krog sklenjen. Kot da to ne bi bilo dovolj, smo Slovenci znani tudi po tem, da zelo radi pljuvamo v lastno skledo.

Prosti pretok oseb

Naj pojasnim, kaj sploh je prej omenjeni program Erasmus. To je evropski program sodelovanja na področju univerzitetnega izobraževanja. Študentom omogoča, da del študija ali praktično usposabljanje opravijo v eni od sodelujočih držav. Erasmus omogoča mobilnost študentov in učiteljev. Študent lahko na gostujoči univerzi biva najmanj tri in največ dvanajst mesecev. V tem času lahko pridobi izobraževalne, lingvistične in kulturne izkušnje druge države. In nauči se samostojnega življenja.

Sam imam k programu Erasmus kar nekaj pripomb. Doslej namreč še ni bila narejena popolna analiza delovanja programa. Mobilnost študentov pogosto podaljša dobo študija, ker študentom ne uspe izpolniti

vseh obveznosti pravočasno. Tudi uspeh je slabši. Če je na univerzi veliko mobilnih študentov, ni mogoče ustrezno preverjati kakovosti študija. Problem sta tudi znanje tujega jezika in organizacija študija, pa tudi usklajenost študijskih programov. Na mnogih univerzah so mobilni študenti do neke mere getoizirani. Težavo povzročata mobilnost med zasebnimi in državnimi univerzami. Mobilnost med študenti, ki so se vpisali na uveljavljene univerze, na primer na Harvard, Oxford ali Cambridge, je majhna. Veliko je tudi dodatnega administrativnega dela. Financiranje programa Erasmus ni dovolj visoko in zato si mobilnost lahko privoščijo le bogati študenti.

Sam sem zagovornik tega, da bi študenti na tuji univerzi z ustrežno stipendijo bivali celotno stopnjo študija (npr. diploma – tri leta, magisterij – dve leti ali doktorat – tri leta). Krajša obdobja namreč ne dajo ustreznih rezultatov. A vodilo pri vpeljavi programa Erasmus so bila predvsem sama izhodišča delovanja unije in zagotavljanje fleksibilne delovne sile na skupnem trgu.

A tudi v zgodovini univerz je študij na tujih univerzah povsem normalen pojav. Slovenski študentje in učitelji so v preteklosti, ko še ni bilo slovenskih univerz, študirali v npr. Padovi, Pragi, Krakovu in drugod. Še pred uvedbo bolonjske reforme in programa Erasmus je bilo v navadi, da so nekateri naši študenti študirali na tujih univerzah.

»Beg možganov«?

Slovenija je v recesiji in vlada evforično uvaja varčevalne ukrepe. Tako so drastično zmanjšali proračunska sredstva za znanost, tehnologijo in visoko šolstvo. Teh področij niso samo finančno osiromašili, ampak so kar tako povprek izvedli tudi prisilno upokojevanje v t. i. javnem sektorju. Hkrati sta me presenetila dva podatka. Prvi je ta, da je v Španiji stopnja brezposelnosti v povprečju 25-odstotna, med mladimi do 25 let pa celo 50-odstotna. Vsak drugi mlajši delazmožen Španec ali Španka je brez ustreznega dela. Presenetljiv je tudi podatek, da je v 80 svetovnih davčnih oazah domnevno dokaj varno spravljenih 21 tisoč milijard dolarjev. Vrednost je približno enaka vrednosti skupnih ekonomij Združenih držav Amerike in Japonske. Svetovne banke tako v kapitalizmu na skrivaj pomagajo najbogatejšim, da skrivajo denar pred davkarjimi. A temelj demokracije je med drugim prav uspešno pobiranje davkov.

Četudi je trenutno stopnja brezposelnosti pri nas nižja kot v nekaterih drugih državah EU, je skrb zbujujoče dejstvo, da je ta med mladimi visoka. Visokošolski študij ima v Sloveniji že tako naravno socialnega korektiva, zdaj pa smo se znašli pred

dodatnim vprašanjem. Ali je lahko ena od možnih posledic nadaljnjega zategovanja pasu in krčenja sredstev na področjih znanosti in visokega šolstva »beg možganov« oz. izseljevanje mladih izobražencev v tujino? Ker je večina visokošolskih izobraževalnih institucij državnih, bi bilo neodgovorno, ko bi našo državo začeli množično zapuščati mladi, sposobni strokovnjaki. Za njihovo izobraževanje je država porabila nemajhne vsote denarja. A če ne bo na voljo novih delovnih mest in zaposlovanja za nedoločen čas, se bo »beg možganov« začel tudi pri nas.

Kako to preprečiti? Po sedanjih podatkih je največ tujih študentov v Združenih državah Amerike, Veliki Britaniji, Avstraliji, Nemčiji in Franciji. Najspodobnejši v teh državah ostanejo. Toda tudi druge države, npr. Kitajska in Japonska, so posebej investirale v nekatere univerze in programe, da bi tako privabile tuje študente. Precejšnje število azijskih študentov tako že ostaja v domačih državah. To naj bi bilo navodilo tudi našim oblastem. Z dodatnim vlaganjem v domače univerze in znanost bi lahko ustvarili takšne možnosti, da bodo mladi strokovnjaki ostajali doma in da se

A če ne bo na voljo novih delovnih mest in zaposlovanja za nedoločen čas, se bo »beg možganov«, podobno kot v drugih državah vzhodne Evrope, začel tudi pri nas.

bodo naši študenti, ki študirajo v tujini, z veseljem vračali domov. Hkrati pa bi lahko k nam privabili tudi tuje študente, predvsem iz republik bivše Jugoslavije. Ti so bili že v preteklosti precej pogosti na slovenskih univerzah.

Čim več znanja

Zmotno je mišljenje, da je največji dosežek v življenju posameznika univerzitetna diploma, magisterij ali doktorat neke ugledne univerze. Seveda s to javno listino izkazuješ določeno stopnjo izobrazbe. Ugodno je, če so univerzitetne diplome mednarodno primerljive. To je bil eden izmed pozitivnih namenov bolonjske reforme visokošolskega sistema, ki zahteva tudi, da univerze poleg diplom izdajajo obsežen dodatek k diplomam (*diploma supplement*). Dodatek k diplomam obsega osem poglavij in podrobno opisuje celoten študijski proces in študentov uspeh. Izdaja se tudi v angleškem jeziku.

A le za majhno število poklicev v Evropski uniji veljajo pravila (*directive*), ki omogočajo samodejno priznavanje pridobljene izobrazbe v vseh državah

EU (*automatic recognition*). Za te primere morajo biti tudi ustrezni študijski programi poenoteni v okviru EU. To velja trenutno za sedem poklicev: zdravnik, zobozdravnik, medicinska sestra, babica, veterinar, farmacevt in arhitekt. Za vse preostale poklice se uporablja splošni sistem priznavanja, ki ne priznava diplom za namen izobraževanja, ampak za namen zaposlovanja. To velja takrat, ko je posameznik izobraževanje in usposabljanje za svoj poklic opravil v drugi državi, in ne v tisti, kjer bi bil rad zaposlen. Ti postopki se seveda od članice do članice EU razlikujejo.

Z implementacijo bolonjskih načel v naš visokošolski prostor se je uveljavil tudi izraz t. i. vseživljenjsko učenje (*lifelong learning*). Poleg formalno pridobljene izobrazbe lahko posameznik pridobi ustrezno znanje, spretnosti in kompetence z neformalnim (*non-formal*) in priložnostnim (*informal*) učenjem. Države EU in OECD se trenutno ukvarjajo z uvedbo sistema za priznavanje in potrjevanje znanja, pridobljenega z neformalnim in priložnostnim učenjem v okviru vseživljenjskega izobraževanja. Vendar so vse te javne listine, pridobljene tako ali drugače, brez pomena, če ne omogočajo dela in zaslužka, da zagotovijo človeka vredno življenje.

Kaj predlagati mladim? Čim prej si pridobite čim več znanja – lahko je to formalno, neformalno ali priložnostno. Kakor si večina pridobi vozniški izpit, si lahko omislite tudi druga znanja – npr. znanje za voditelje čolnov, gorniških vodnikov, turističnih vodnikov, šivanje oblačil, kuharski tečaj, polaganje keramičnih ploščic, najrazličnejše računalniške aplikacije ... Dobro je poznati stara slovenska pregovora »Kolikor znaš, toliko veljaš.« in »Na mladih svet stoji«. Izkoristite priložnost in del študija – sam bi predlagal kar celotno stopnjo študija – opravite v tujini. To je izredna izkušnja.

Ne dvomim, da se bo večina študentov vrnila domov. Slovenci smo nekako bolešno vezani na ta košček evropske zemlje. Domotožje prevlada nad denarjem. A kljub temu bodite inovativni in odločni. Vsekakor bi mlajša generacija morala imeti tudi pomembno vlogo v centrih odločanja. Morali bi tudi razmisliti o kvotah za mlade. Pri vseh volitvah bi morali imeti tudi posebno kvoto državljanov, mlajših od 25 let. x

Ivan Leban (D. Phil., York) je redni profesor Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo ter nekdanji prorektor Univerze v Ljubljani. Je član evropske ekspertne skupine EUA IEP za zunanje ocenjevanje univerz in član komisije za naravoslovne vede Hrvaške agencije za znanost.

»SEDIMO NA TEMPIRANI BOMBI.«

Dr. Umberto Galimberti, italijanski filozof, o tem, da se je naš včerajšnji svet zrušil, novega, manjšega in skromnejšega, pa nismo pripravljene sprejeti. In predvsem veliko o mladih. Ki se jim nič dobrega ne piše.

Piše: Matejka Grgič Foto: Miha Fras

Umberto Galimberti je v Italiji slaven filozof. Čeprav ni pripadnik nobene glamurozne filozofske šole, nobene trendovskega gibanja in nobene modne smeri. Umberto Galimberti ni freudovec, ni lacanovec, ni bourdieujevec, niti ni briljanten nabildan mladenič rahlo peklenškega videza ali kak prepričan vegan, ki živi na od boga pozabljeni kmetiji brez elektrike, vode in interneta. Je prijeten možič srednjih let, s katerim je lepo poklepetati.

In ob klepetu pozabiti, da je redni profesor na Oddelku za filozofijo Univerze Ca' Foscari v Benetkah, pisec filozofskih uspešnic in kolumnist.

Nekateri menijo, da se razprodaja. Drugi, da je postaran pesimist. Tretji, da je platonistični nostalgik in jungovski norec. Ker je enako neizprosno do levih in do desnih,

se mu je posrečilo, da se je v nekaj desetletjih javnega nastopanja zameril bogu in hudiču.

Pa je vendar le prijeten možič, s katerim je lepo poklepetati ...

Profesor, začela bi kar pri najaktualnejši temi, torej pri krizi ...

► Ah, saj smo že vse povedali! Kriza ni ekonomska, reševali pa naj bi jo ekonomisti.

To je kriza Zahoda. Če bi se le kdaj ustavili pri besedah! Zahod pomeni zemlja, kjer sonce zahaja. Morda se moramo za njim spustiti tudi mi.

Stoletja smo živeli na plečih preostalega sveta, našo blaginjo je plačal neki drugi ali tretji svet. Zdaj se moramo spustiti, moramo se zmanjšati, se zreducirati.

To pa nikakor ni v skladu z našo miselnostjo. In pride kriza.

V svojih delih ne govorite (ali redko govorite) o sami krizi; jo pa pogosto povezuje s pojmi, ki

se nam sicer zdijo diametralno nasprotje pojma krize – recimo z mladimi.

► Mladi živijo tragično življenje, ker prvič v zgodovini Zahoda nimajo pred sabo predvidljive prihodnosti. Nekoč smo prihodnost in mladost kar enačili – mladi so prihodnost! Zdaj pa vsi govorijo o tem, da prihodnost ni več nujna perspektiva mladosti.

Za našo generacijo je še bilo tako, da smo vedeli, kaj bomo počeli, ko bomo doštudirali; sam sem vedel, da bom profesor filozofije, ker sem pač študiral filozofijo in mi je bila filozofija všeč. Danes mladi lahko samo sanjajo o čem takem.

Težava je v tem, da prihodnost ne deluje kot spodbuda, če ni predvidljiva. Zaradi tega živijo mladi zgolj v sedanosti in ne gledajo naprej.

Imam odličnega študenta, ki je izrazil željo, da bi pripravil doktorat. Pa sem mu rekel: ne,

tako boš izgubil samo še tri leta življenja. Vem, mi je odgovoril, da si z doktoratom ne morem pomagati, a vsaj ta tri leta bom živel nekje, kjer bom vedel, kje sem. Potem pa nimam želje, da bi vedel, kaj me čaka.

In to se mi zdi, vidite, grozno.

Kaj se dogaja? Sedimo na tempirani bombi. Veliko je mladih, ki ne delajo in ne študirajo. Živijo v negotovem položaju, preživljajo se s korozijo bogastva, ki so ga akumulirali njihovi starši. Država postaja tako vedno revnejša. Poleg tega pa mladi seveda nimajo nikakršne pozitivne samopodobe več, ta pa je prvi pogoj za kakršnokoli pozitivno vizijo prihodnosti. Sedimo na tej bombi in se tega ne zavedamo.

Nekateri pravijo, da je Umberto Galimberti pesimist. Kako odgovarjate?

► Ja, ker imamo še vedno v glavi ta Leopardijev model binoma pesimizem-optimizem! Želel bi, da bi se ljudje nekoliko zamislili in izdelali kredibilen model, ne pa, da nam ponujajo ta propagandni optimizem, s katerim moramo zdaj živeti. Nič novega, da se razumemo. To propagando je uvedlo že krščanstvo s svojim upanjem v posmrtno življenje; potem jo je tržila znanost z mitom o neskončnem napredku, potem marksizem (pravica na zemlji), potem psihoanaliza (ozdraveli bomo) ...

A morda bi morali zdaj vendarle pogledati resnici v obraz.

Nemara se nam zdi, da je realizem pesimističen, ker si nočemo priznati, da ne moremo ohranjati življenjske ravni, ki smo jo imeli doslej, v zadnjih 40 letih, ko sta živeli edini dve generaciji (ne pozabimo tega, edini dve generaciji v zgodovini!), ki sta uživali pravice socialne države. Naši otroci in naši vnuki ne bodo imeli pokojnin.

Življenjska doba se je podaljšala – spet druga huda nevšečnost. Prej sta si žezlo podajala oče in sin, zdaj je treba čakati, da umre ded. Na bogastvo prednikov je treba čakati dolgo, zelo dolgo.

Morda je to pesimizem, kaj pa vem ...

Nekateri vam poleg pesimizma očitajo še žongliranje z nihilizmom.

► Ko Nietzsche govori o nihilizmu, pravi, da je nihilizem stanje, ko ni videti smisla, namena. Ko zmanjka tisti »čemu« in potem propadejo vse vrednote. Vrednote so namreč tipično povezane z namenom, s *telosom*.

To, da se vrednote razvrednotijo, niti ni samo po sebi problem.

Kaj pa so navsezadnje vrednote? Saj jih ja nismo dobili z neba! So socialni koeficienti, s katerimi se družba organizira. Nekoč smo bili organizirani hierarhično, s francosko revolucijo smo se potem organizirali na podlagi enakosti, državljanstva ... Torej so se

Kako naj človeka vzgajamo v velikih razredih, ki so nastali znotraj nekih varčevalnih ukrepov? V takih razmerah lahko kvečjemu izobražujemo ... kvečjemu! Vzgoja pa je nekaj drugega, je oblikovanje čustev, da postanejo kognitivna sposobnost.

vrednote spremenile, pa ni bilo konec sveta. Zgodovina se pač tako razvija, s spreminjanjem vrednot.

Nihilizem pa je nekaj drugega; pojavi se, ko vrednote, ki so sestavljale neko celoto družbe ali kulture, propadejo v celoti in na njihovo mesto ne pridejo novi sistemi vrednot. Takrat nimamo ničesar, nihil, v latinščini.

In to se dogaja danes.

V zvezi z nihilizmom mladih v svojih kolumnah pogosto omenjate šolo. Se vam ne zdi, da smo priča zanimivemu paradoksu: govorimo o krizi šol in univerz in hkrati o vseživljenjskem izobraževanju?

► To so pač ti nizkotni scenariji, ki si jih izmišljajo neki prav tako nizkotni pedagog! To so ljudje, ki nimajo kaj početi v življenju, pa si potem izmislijo, da imajo tisti, ki delajo in se potijo, bog vedi kakšne težave pri svojem delu, da potrebujejo *coaching, training, consulting* itd.

Zato ustanovljamo tudi »izobraževalne agencije« in pozabljam, da tako agencijo že imamo – imenuje se šola. A ta ima nekaj težav. Treba bi jo bilo premisliti.

Vsak pedagog ve (ali naj bi vedel), da se inteligenca razpre takrat, ko se razpre emotivnost. Emotivnost ni, da se razumemo, neka romantično ne definirana in nenadzorovana prirojena čustvenost. Ne, emotivnost je privzgojena, oblikovana čustvenost! Je »tisto«,

na podlagi česar smo ali nismo sposobni ločevati dobro in zlo, kot je zapisal Kant. K emotivnosti vzgajamo, ne izobražujemo.

Kako? Na primer tako, da v razredih nimamo po 30, 35 učencev, ampak 12 ali 15. Kako naj človeka vzgajamo v teh velikih razredih, ki so nastali znotraj nekih varčevalnih ukrepov? V takih razmerah lahko kvečjemu izobražujemo ... kvečjemu! Vzgoja pa je nekaj drugega, je oblikovanje čustev, da postanejo kognitivna sposobnost.

Smo danes na primer sposobni kognitivno razločevati med dobrim in zlom, kot je zapisal Kant?

Nismo. Pojavi nasilja med mladimi dokazujejo, da včasih dijaki ne ločujejo več med tem, kaj pomeni dvoriti dekletu ali ga posiliti; kaj pomeni prekleti profesorja ali ga preteptati – iz njihovih pričevanj izhaja, da tega ne ločujejo in da to ni osamljen primer, ampak splošen generacijski pojav. Manjka torej čustvena vzgoja.

Šole bi morale biti vzgojna središča, ne pa izobraževalne agencije, kjer se dijaki učijo uporabljati internet – lepo vas prosim, tega se lahko nauči šestletni otrok, kjerkoli in kadarkoli!

BOLONJSKI MAGISTRSKI PROGRAMI:

- Bančni in finančni management
- Denar in finance
- Ekonomija
- Kvantitativne finance in aktuarstvo
- Management
- Management in ekonomika v zdravstvenem varstvu
- Management v športu
- Mednarodno poslovanje
- Podjetništvo
- Poslovna informatika
- Poslovna logistika
- Poslovanje in organizacija
- Računovodstvo in revizija
- Trženje
- Turizem

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

PRUJAVA 19. september 2012
WWW.EF-UNI-LJ.SI/PODIPLOMSKO
TUDI V ANGLEŠKEM JEZIKU
www.pravapot.com

DO CILTA :
PODIPLOMSKI STUDIJ
EKONOMSKE FAKULTETE

PRAVA POT

EFMD
EQUIS
ACCREDITED

AACSB
ACCREDITED

